

DİYARBAKIR, ELAZIĞ, ERZİNCAN VE ERZURUM HAPİSHANELERİ HAK İHLALLERİ RAPORU

A- GİRİŞ

Diyarbakır Barosu, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TUHAY-DER)'ne gerek aileler gerekse de mahpuslar tarafından mektup ve faks yoluyla iletilen başvurular üzerine hapisanelerde yaşanan hak ihlallerinin tespit edilmesi amacıyla raporlama çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda, 2025 yılı Haziran-Temmuz-Ağustos ayları içerisinde belirtilen hapisanelere rutin ziyaretler gerçekleştirilmiş, mahpuslar ve hapisane idareleriyle yapılan görüşmeler sonucunda edinilen tespit ve izlenimler raporlaştırılmıştır.

Bu çerçevede Diyarbakır Kampüs Hapisaneleri , Elazığ Kampüs Hapisaneleri , Erzincan T Tipi Hapisane, Erzincan L Tipi Hapisane, Erzincan Kadın Hapisanesi, Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapisane, Erzurum Dumlu 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapisaneler, Erzurum Oltu Hapisanesi ve Erzurum H Tipi Hapisanesi olmak üzere toplam 20 hapisaneye 40'tan fazla ziyaret gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan rapor, gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda heyetin gözlem, tespit ve değerlendirmelerine dayanmaktadır.

B- AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye genelinde hapisanelerde giderek yoğunlaşan hak ihlallerine ilişkin tespitlerin yapılması, bu tespitlerin raporlaştırılması ve elde edilen raporlar doğrultusunda gerekli hukuki başvuruların gerçekleştirilmesidir.

C- TESPİTLER VE GÖZLEMLER

Mahpuslarla yapılan görüşmeler sonucunda, hapisanede sistematik ve yaygın hak ihlallerinin yaşandığı tespit edilmiştir. Aşağıda her hapisaneye ilişkin mahpuslardan gelen aktarımlar yazılmıştır.

DİYARBAKIR 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANE

Sağlık ve Sevk Talepleri: Revirde ve hastane sevklerinde talepler geciktirilmektedir; bu durum, bekleyen hasta mahpusların tedavilerinde aksamalara sebep olmaktadır.

Örneğin; Yeni tutuklanan bir mahpus M.B yanlış teşhisle verem şüphesi olduğu endişesiyle tek kişilik hücrede karantinaya alınmış ancak bünyesi zayıflayan yaşlı ağır hasta mahpusun hiçbir temel ihtiyacı karşılanmamıştır. Görüşme tarihi itibarıyla yaklaşık 21 gündür teklide kaldığını ve henüz sonuçlarının çıkmadığını, teklide temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını, bünyesine dikkat etmesi gerekirken süt vb besini yanında tutamadığını çünkü buzdolabının olmadığını, geçici odada olduğu için almaya gücünün yetmeyeceğini ancak hapisane içinden başka mahpusların kendisine semaver, buzdolabı ve ek besin ihtiyacını karşılama talepleri de idarece hibeye izin verilmediğinden rededildiğini idarenin de bu konuda destek sunmadığını aktarmıştır.

Kargo ve Temel İhtiyaçlar: Mahpuslara kargo ile gelen kırtasiye ve diğer temel ihtiyaç ürünleri teslim edilmemektedir.

Sosyal Haklar: Sosyal etkinlikler, güvenlik, yer ve personel eksikliği gerekçeleriyle kısıtlanmaktadır.

Sevk İşlemleri ve Eşya Hakları: Mahpusların ailelerinden uzak illerdeki hapishanelere sevkleri haksız şekilde gerçekleştirilmektedir. Sevk edilen mahpusların eşyalarının alınmasına izin verilmemekte, sevk gerekçesi açıklanmamaktadır. Mahpusların eşyalarını yine kargo ücretini kendileri karşılamak suretiyle neredeyse bir veya iki ay sonra kendisine ulaştırılmaktadır.

DİYARBAKIR 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANE

Sağlık ve Sevk: Mahpusların hastane sevk talepleri aylarca geciktirilmektedir. Sağlık Bakanlığına defalarca yazılmasına rağmen hastahane sevkleri konusunda iyileşme görülmemiştir.

Beslenme Hakkı: Mahpuslara verilen yemek porsiyonu yetersizdir; üç kişilik odada bir kişiye yetecek miktar sağlanmaktadır.

İletişim ve Haberleşme:

- Mahpusların hapishane içinde diğer mahpuslara mektup veya posta gönderimleri engellenmektedir.
- Ailelerinden gelen temel ihtiyaç kargoları, gerekçesiz şekilde bekletilmekte veya gecikmeli olarak verilmektedir.
- Mahpusların idareye ilettiği dilekçelere cevap verilmemektedir.
- Mektup ve kargo ücretlerinin yüksekliği, haberleşme haklarının fiilen kısıtlanmasına yol açmaktadır.

Sosyal Haklar: Sosyal etkinlikler, açık görüş haftaları ve yer problemi gibi gerekçelerle kısıtlanmaktadır.

Kantin Hizmetleri: Kantin fiyatları dış piyasa fiyatlarının üzerindedir ve ürünlere haftada iki kez zam yapılmaktadır. Bu zamlar haftalık kantin alışverişlerinin karşılaştırılması ile bile görülecektir.

İdare ve Gözlem Kurulları : Mahpusların idari gözlem kurulu kararlarıyla gerekçesiz bir şekilde koşullu salıverilme haklarının gasp edildiği infazlarının uzatıldığı ifade edilmiştir.

Mahpus Ziver Kınó'nun 16/07/2025 tarihli kurul kararında dönem değerlendirme puanı 53,50 olmasına rağmen “... Suça karşı içgörü kazanması beklenen hükümlünün cezaevinde bulunduğu süreç içerisinde gelişmeye ve değişmeye yönelik motivasyonunun yeterli olmadığı gözlenmiştir....Abdullah Öcalan'a yönelik sözde tecrit uygulamasının kaldırılması amacıyla

açlık grevlerine girmiş olduğu ve bundan dolayı disiplin soruşturması geçirdiği, ceza infaz kurumumuzda barındırıldığı süre zarfında taraflı koşutta barındırıldığı, tarafsızlığa geçmek için herhangi bir talebinin olmadığı, hükümlünün suç bilincinin oluşmadığı beyanlarında samimi olmadığı ve salıverilmesi durumunda suç işleme riskinin olduğu değerlendirilmekle hükümlünün koşullu salıverilmesinin uygun olmadığına....” şeklinde karar verilerek infazı 6 ay uzatılmıştır.

Mahpus Fırat Bilen’in de aynı gerekçelerle pişmanlık dayatmasını kabul etmemesi sebebiyle infazı 6 ay uzatılmıştır.

DİYARBAKIR 1 NOLU T TİPİ HAPİSHANESİ

Sosyal Haklar: Sosyal etkinlikler, açık görüş haftaları ve yer problemi gibi gerekçelerle kısıtlanmaktadır. Mahpuslar, hapishanede sunulan imkanların kısıtlı olmasından dolayı sosyal etkinliklerden faydalanamamaktadır.

Beslenme Hakkı: Mahpuslara verilen yemek porsiyonu yetersizdir; üç kişilik odada bir kişiye yetecek miktar sağlanmaktadır.

İletişim ve Haberleşme: Mektup ve kargo ücretlerinin yüksekliği, haberleşme haklarının fiilen kısıtlanmasına yol açmaktadır.

Kantin Hizmetleri: Kantin fiyatları dış piyasa fiyatlarının üzerindedir ve ürünlere haftada iki kez zam yapılmaktadır. Bu zamlar haftalık kantin alışverişlerinin karşılaştırılması ile bile görülecektir.

DİYARBAKIR KADIN KAPALI HAPİSHANESİ

Sağlık ve Sevkler: Mahpusların hastane sevklerinde çift kelepçe uygulamasına maruz bırakıldıkları, muayene sırasında jandarma personelinin odadan çıkarılmadığı aktarılmıştır. Ayrıca, hastane veya adliye işlemleri tamamlandıktan sonra mahpusların saatlerce ring araçlarında bekletildiği, çoğunlukla kafesli koltuklara oturtuldukları ve hapishaneye dönüşlerinin personelin keyfi tutumuna bırakıldığı ifade edilmiştir.

Örneğin başvuru mahpusun aktarımına göre 14/08/2025 tarihinde hastahane sevki sürecinde çift kelepçe dayatması ve hakaretlere ve yaralı kolunun sertçe çekilmesi suretiyle ve muayene odasının içine itilmek suretiyle fiziki saldırıya maruz kalmıştır. Hapishaneye döndüğünde darp raporu almak istediğini ifade etmiş ancak çıkarıldığı doktorun karşısında kendisini Türkçe ifade edemediğinden dolayı raporda ne yazıldığını bilmediğini ifade etmiştir. Konuya ilişkin suç duyurusunda bulunmasına rağmen -görüşme tarihi itibarıyla işkencenin üzerinden 7 gün geçmiştir- herhangi bir ifadenin alınmadığını belirtmiştir. Başvurusu mahpusun el bileklerinde çift kelepçenin uygulandığına ilişkin sıyrıklar olduğu görülmüş ve konuya ilişkin avukatlar olarak darp yerleri tutanak altına alınıp suç duyurusunda bulunulmuştur.

Bir diğerk başvurucu mahpus Temmuz ayının ilk haftasında hastaheneye ameliyat için çıktığını , ameliyat sonrası hastanede, görevli jandarmalar tarafından infaz koruma personeline hitaben "Bunu ortadan kaldıralım" ve "Bir gün kapıları aın da tüm teröristleri yok edelim" şeklinde tehditlerde bulunulmuş, bu durum hem mahpuslarda hem de hapishane idaresinde ciddi endişe yarattığını aktarmıştır. Ancak bu açık nefret suçu ve tehdit içeren sözlere rağmen etkin bir soruştırma yürütülmediği aktarılmıştır. Bu cezasızlık pratiği, hapishanelerde güvenlik glerinin sınırsız yetkiyle hareket ettiğini ve denetlenmediğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Beslenme ve Hijyen:

- Mahpuslar, yemeklerin hijyen koşullarına uygun şekilde hazırlanmadığını, besin değerinin düşük olduğunu ve genellikle aşırı yağlı yemeklerle karşılaştıklarını aktarmıştır.
- Hapishanede hijyen paketlerinin verilmediği, yalnızca düşük kalitede ped dağıtıldığı, bu pedleri kullanan mahpusların sağlık sorunları yaşadığı belirtilmiştir. Ayrıca idare, yalnızca hesabında hiç para akışı bulunmayan mahpuslara deterjan verdiğini ifade etmiş; bu durum mahpuslar arasında ayrımcılığa ve temel hijyen koşullarına erişimde eşişsizliğe yol açmıştır.

İdare ile İletişim: İ sorunlardan sorumlu müdür ile görüşme taleplerinin hiçbir şekilde kabul edilmediği, mahpusların yaşadıkları sorunların çözümsüz bırakıldığı aktarılmıştır. Bu durum, şikyet ve başvuru mekanizmalarının işlevsiz hale gelmesine neden olmaktadır.

Arama Uygulamaları: Mahpuslar, mahkeme veya hastane dönüşlerinde usulsüz aramalara maruz bırakıldıklarını, kimi zaman bu aramaların çıplak arama boyutuna kadar vardığını belirtmiştir. Genel oda aramalarının haftada birden fazla yapıldığı, hiçbir gerekçe gösterilmeksizin eşyalarına el konulduğu, bu uygulamaların sistematik hale geldiği ifade edilmiştir.

İfade ve Haberleşme zgrlğ:

- Mahpuslara gelen kitap ve dergilerin herhangi bir yasak veya resmi karar olmaksızın keyfi biçimde engellendiği, yazdıkları mektupların ise sansürlendiği veya hiç gönderilmediği belirtilmiştir. Bu durum, mahpusların dış dünya ile iletişim hakkının açıkça ihlal edildiğini göstermektedir.
- Siyasi mahpusların ACEP telefon sistemi aracılığıyla görüntülü görüşme hakkından faydalandırılmadığı tespit edilmiştir.
- Mahpuslara tanınan telefon görüş hakkının yalnızca 10 dakika ile sınırlı olduğu, adli mahpuslara uygulanan ve aile ziyaretinin gerçekleşmediği günlerde ek telefon hakkı verilmesi uygulamasından ise siyasi mahpusların yararlanamadığı ifade edilmiştir.

Disiplin Uygulamaları: Mahpuslara yönelik disiplin soruşturmalarının keyfî şekilde yürütüldüğü, gözlem kurulu tarafından orantısız ve hukuksuz biçimde hücre cezaları verildiği aktarılmıştır. Bu cezaların, mahpusların infazlarının yanmasına kadar varan ağır sonuçlar doğurduğu ifade edilmiştir.

Sosyal Hakların Engellenmesi: Mahpusların ortak spor ve sohbet haklarının fiilen kullanılmadığı, hapishanede açılan kursların ise görüş saatlerine denk getirildiği için bu haklardan yararlanamadıkları tespit edilmiştir. Bu uygulamalar, mahpusların sosyal hayattan ve rehabilitasyon imkanlarından koparılmasına yol açmaktadır.

Kantin Uygulamaları: Hapishane kantinindeki ürün fiyatlarının dış piyasa fiyatlarının çok üzerinde olduğu, bu durumun mahpusların temel ihtiyaçlara erişimini engellediği ifade edilmiştir.

İdare ve Gözlem Kurulları: Birçok mahpusun idari gözlem kurulu kararlarıyla gerekçesiz bir şekilde infazlarının uzatıldığı ifade edilmiştir. Defalarca kez uzatmadan sonra tahliye olan mahpusların ardından görüşmeler itibarıyla pişmanlık dayatması ve ikincil yargılama sistemi ile hukuksuz gerekçelerle mahpus Rojin Durmaz'ın infazı uzatıldığı bilgisi aktarılmıştır.

ERZİNCAN KADIN KAPALI HAPİSHANESİ

Tecrit ve Modül Sistemi: Hapishane yapısının modül sistemi şeklinde olması nedeniyle mahpusların diğer mahpuslarla ortak ortamda bulunma sürelerinin ciddi biçimde kısıtlandığı, uzun süreli izolasyon altında tutuldukları, oda değişim taleplerinin ise karşılanmadığı aktarılmıştır.

Kısıtlamalar ve Keyfi Uygulamalar:

- Görüşlere gelen ailelere keyfî şekilde ağız içi arama dayatıldığı, kabul etmeyen ailelere bundan sonra bu uygulamanın olduğunu karşı çıkmaları halinde görüş yaptırmayacakları söylenerek iradeleri onur kırıcı muamale ile gasp edilmiştir. idarenin ise bu uygulamayı kabul etmeyerek ilgili personele işlem yapılacağı bilgisini verdiği, (Eylül ayında idare ile görüşülmüştür)
- Görüş saatlerinin çok erken saatlerde belirlenmesi nedeniyle uzak illerden gelen ailelerin zorluk yaşadığı aktarılmıştır. En son 15 Eylülde görüşe giden bir ailenin Erzincan karayolunda kaza geçirmesi ailelerin yaşadığı yaşam risklerini göstermektedir.
- Rutin oda aramalarının sıklaştırıldığı, aramalar sırasında mahpusların eşyalarına zarar verildiği aktarılmıştır.

Sosyal ve Kültürel Haklar: Mahpusların sosyal faaliyetlerin yapıldığını ancak yetersiz olduğunu arttırılmasını talep ettikleri, Yaz dönemlerinde halk eğitim merkezinden kurs hocası verilmediği gerekçesiyle kursların yapılamadığı, mahpusların tüm yaz boyunca bu haklardan yararlanamadıkları ifade edilmiştir.

İfade ve Haberleşme Hakkı:

- Gelen ve giden mektupların Kürtçe yazılması halinde hiçbir gerekçe olmadan 4–5 ay boyunca bekletildiği,
- Resmi makamlara yazılan mektupların da okuma komisyonundan geçirilerek sansüre tabi tutulduğu,
- Başka hapishanelerden gelen mektupların ya doğrudan engellendiği ya da büyük oranda sansürlenerek verildiği,
- Sayın Abdullah Öcalan’a yazılan mektuplara doğrudan el konulduğu, bu mektupların çıkışının yapılmadığı,
- evrensel gazetesi bir çok hapishanede verilmesine rağmen bu hapishanede keyfi olarak verilmediğini,
- Jjineoloji dergisi toplatma kararı olduğu gerekçesiyle verilmediğini ancak kararın mahpuslara tebliğ edilmediği,
- mahpuslar kitaba erişememekte, kitap alma talepleri haftalarca karşılanmadığını, ifade etmişlerdir .

Sağlık Hakkı: Mahpusların hastalanmaları halinde revire çıkarılmalarının sistematik biçimde geciktirildiği, özellikle dış tedavilerinde hekimlerin mahpuslara kötü ve ilgisiz davrandığı aktarılmıştır.

İdare ve Gözlem Kurulları: Mahpus Nurcan Aslan ve Ardıl Çeşme’nin idari gözlem kurulu kararlarıyla gerekçesiz bir şekilde infazlarının uzatıldığı ifade edilmiştir.

Mahpus Ardıl Çeşme’nin keyfi kurul kararı ile 2 defa 6’şar ay süre ile infazı uzatılmıştır. 29/04/2025 tarihli kurul kararında şu ifadeler yer verilmiştir ; “....işlemiş olduğu suç hakkında net bir pişmanlık tavrı sergilemediği, hükümlünün suça karşı bakış açısının, genel tutum ve davranışlarının ve işlemiş olduğu suçtan dolayı pişmanlığı konusundaki tavrının bir önceki değerlendirmeye göre değişmemiş olduğu ve bu konuda hükümlüde herhangi bir farkındalık oluşmadığının gözlemlenmiş olması, hükümlü ile yapılan mülakat görüşmeleri neticesinde; hükümlünün cezaevinden ayrıldıktan sonra tekrardan suç işlemeyeceği konusunda net ve samimi beyanlarda bulunmayarak bu konuda yeterli kanaat oluşturamamış olması, hükümlünün kurul huzurunda vermiş olduğu beyanlarında suçu işlediğine yönelik gışmanlığı hususundaki beyanlarının da bütünüyle samimi bulunmadığı değerlendirilmiştir.”

ERZİNCAN YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

Tecrit ve Modül Sistemi:

- Mahpusların tamamına yakınının tek kişilik hücrelerde tutulduğu, bu hücrelerin mutfak ve banyo dahil yaklaşık 8x5 adım büyüklüğünde olduğu aktarılmıştır.
- Pencerelerin yalnızca 30x40 cm boyutunda olup önlerinin sık tellerle kapatıldığı, gün ışığının engellendiği ve yeterli havalandırma sağlanmadığı belirtilmiştir.

- Bu koşullar nedeniyle mahpuslar karanlık, havasız ve izole bir ortamda yaşamaya zorlanmaktadır.

Politik Mahpuslara Yönelik Ayrımcılık

- Politik mahpusların hapishanenin en alt katında tutulduğu, üst katların ise kadın cinayeti ve cinsel saldırı gibi suçlardan hükümlü adli mahpuslara ayrıldığı aktarılmıştır.
- Bu mahpusların defalarca tehdit edilmesine rağmen idareye yapılan başvuruların sonuçsuz bırakıldığı, oda değişim taleplerinin “genel müdürlük kararı” gerekçesiyle reddedildiği ifade edilmiştir.
- Mahpuslar, bu uygulamanın özel bir politika olduğunu ve özellikle barış ve demokratik çözüm süreci devam ederken tecrit ve baskıların artırıldığını belirtmiştir.

Havalandırma ve Ortak Alanlar, Sosyal Faaliyetler

- Mahpusların günlük havalandırma süresi yalnızca 1 saat ile sınırlandırılmıştır. 25-30 metrelik faal olmayan bir havalandırma var ancak ona rağmen küçük bir alanda günde 1 saat havalandırmaya çıkma hakkı veriliyor.
- Hiçbir disiplin cezası olmayan ve süreli hapis cezası bulunan mahpuslar dahi tekli hücrelerde tutulmaktadır. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olmamasına rağmen siyasi mahpusların havalandırma haklarının kısıtlandığı bildirilmiştir.
- Aynı koridorda en fazla 2-3 kişi ile havalandırmaya çıkılabildiği, üç kişilik odalar boş olmasına rağmen taleplerin sistematik biçimde reddedildiği ifade edilmiştir.
- Mahpusların ortak sohbet, kurs ve atölye çalışmalarına erişimi engellenmektedir.
- Sosyal ve kültürel etkinlikler tamamen kısıtlanmıştır.

Çıplak Arama, Kötü Muamele, Keyfi Disiplin Cezaları

- Haftalık oda aramaları ve genel aramaların sıklaştırıldığı, bu uygulamaların yaşamı zorlaştıracak baskı aracına dönüştüğü aktarılmıştır.
- Savcının kimi zaman aramalara bizzat katıldığı, mahpusların taleplerini dinlememekle kalmayıp gardiyanlara “ne yapıyorsanız yapın, sizi soruşturmalarına izin vermem, arkanızdayım” sözleriyle destek verdiği ifade edilmiştir.
- Hapishaneye sevkle gelen mahpuslara çıplak arama dayatıldığı, kabul etmeyenlerin saatlerce aç ve susuz biçimde girişte bekletildiği ifade edilmiştir.
- Mahpus yakınlarının ziyaretler sırasında taciz boyutuna varan aramalara maruz bırakıldığı aktarılmıştır.

Karar Örneği 1:

Erzincan Yüksek Güvenlikli CİK Disiplin Kurulu Başkanlığı’nın 17/09/2025 tarihli kararı ile, “aramaya karşı çıkıldığı” iddiasıyla 6 mahpusa hücre ve ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası verilmiştir. Mahpuslar, insan onuruna uygun aramayı kabul ettiklerini, yalnızca cinsel bölgelerine kadar dayatılan dedektörle yapılan aramayı reddettiklerini beyan

etmiş; belirtilen günde aramaları yapıp havalandırmaya çıkarıldıklarını, hemen akabinde odalarına götürülerek tutanak tutulduğunu aktarmıştır. İnfaz Hâkimliği bu disiplin cezasını kaldırmıştır.

Karar Örneği 2:

Aynı şekilde Erzincan Yüksek Güvenlikli CİK Disiplin Kurulu Başkanlığı'nın **20/08/2025** tarihli kararıyla 14 mahpusa disiplin cezaları verilmiş, ancak **İnfaz Hâkimliği**ne yapılan itiraz üzerine bu cezalar da kaldırılmıştır.

Yayınlara ve Haberleşmeye Erişim

- Mahpusların en fazla 15 kitap bulundurabildiği, bunlardan yalnızca 3'ünün idare kütüphanesinden alınabildiği belirtilmiştir.
- Odalarda en fazla 5 sayı gazete bulundurulabilmektedir.
- Sadece Sözcü ve Birgün gazetelerine erişim sağlanabildiği, Meclis TV'nin izlenebildiği aktarılmıştır.

Kantin ve Temel İhtiyaçlar

- Kantin fiyatlarının çok yüksek olması nedeniyle mahpusların birçok ürüne erişimi engellenmektedir.
- Maddi durumu yetersiz olan mahpuslar daha da ağır koşullara sürüklenmektedir.
- Kişisel temizlik için verilen 100 litre su kotasının yetersiz olduğu aktarılmıştır.
- Ailesiyle iletişim kuramayan ve ekonomik destek alamayan yabancı uyruklu mahpuslara diğer mahpusların yardım girişimlerinin idare tarafından engellendiği belirtilmiştir.

İdare ve Gözlem Kurulları: Birçok mahpusun idari gözlem kurulu kararlarıyla gerekçesiz bir şekilde infazlarının uzatıldığı ifade edilmiştir.

Mahpus Mustafa Amutgan'ın üçüncü defa 6 ay süre ile infazının ertelendiği, 03/07/2025 tarihli İdare ve Gözlem Kurulu kararında şu ifadelere yer vermiştir; “...*hükümlünün işlediği suçtan pişman olmaması durumuna bağlı olarak, cezasının infazına bir süre daha kapalı ceza infaz kurumunda devam etmesi gerektiği...*”

Abdölmecit Yüksekbağ'ın 4 defa infaz süresi uzatılarak ve cezaevi idaresince oluşturulan keyfi disiplin cezaları verilerek iyi hal değerlendirmesine olumsuz yansıtılmak istenmiştir. Mahpusa bir ay aralıklarla iki defa idare tarafından disiplin cezası verilmiş, disiplin cezaları infaz hakimliğine yapılan itiraz sonucunda kaldırılmıştır.

ERZİNCAN L TİPİ HAPİSHANESİ

Koşuş ve Barınma Koşulları: L Tipi hapishanede her koşuşta 8 oda bulunduğu, odalarda üçer kişinin kaldığı, görüşülen mahpusun koşuşunda toplam 16 kişinin bulunduğu

belirtilmiştir. Odalarda ikili ranzalı sistemin uygulandığı, ortak banyonun alt katta bulunduğu ifade edilmiştir.

Odaların önündeki koridor ve havalandırma alanlarının kameralarla izlendiği, havalandırma kapılarının sabah 08:00’de açılıp akşam 18:30’da kapandığı aktarılmıştır.

İletişim Hakkı:

- Siyasi mahpusların ACEP telefon sistemi aracılığıyla görüntülü görüşme hakkından faydalandırılmadığı tespit edilmiştir.
- Mahpuslara tanınan telefon görüş hakkının yalnızca 10 dakika ile sınırlı olduğu, adli mahpuslara uygulanan ve aile ziyaretinin gerçekleşmediği günlerde ek telefon hakkı verilmesi uygulamasından ise siyasi mahpusların yararlanmadığı ifade edilmiştir.

Aramalar ve Keyfi Uygulamalar: Koğuşlarda ayda en az dört kez arama yapıldığı, bu aramaların yaka kamerası ile gerçekleştirildiği ve eşyaların dağıtıldığı aktarılmıştır. Mahpusların kitaplardan aldıkları küçük notlara dahi izin verilmediği belirtilmiştir.

Sağlık Hakkı: Hastaneye sevklerin sistematik olarak geciktirildiği aktarılmıştır.

Çıplak Arama ve Kötü Muamele: Hapishaneye girişlerde mahpuslara çıplak arama dayatıldığı, bu uygulamayı kabul etmeyenlerin darp edildiği ifade edilmiştir.

Kitap, Yayın ve Medya Erişimi: Mahpusların odalarında en fazla 5 kitap bulundurabildikleri, radyo kanallarının kısıtlı olduğu, televizyon kanallarından ise Meclis TV’yi izleyebildikleri aktarılmıştır. Mahpusların film talebinde bulundukları halde, idare tarafından bu taleplerin karşılanmadığı belirtilmiştir.

Sosyal Haklar ve Etkinlikler: Mahpuslara haftada yalnızca 1 saat spor yapma hakkı tanındığı, son 5 aydır hiçbir kurs ya da etkinlik düzenlenmediği aktarılmıştır.

Ziyaret Hakları: Ziyaret sürelerinin 45 dakika ile sınırlı olduğu, ziyaretlerde mahpusların kendi ailelerine dahi sarılmalarına izin verilmediği, görüşlere yiyecek veya içecek getirilmesine izin verilmediği ifade edilmiştir.

ERZİNCAN T TİPİ HAPİSHANESİ

- Mahpuslara, odadaki kişi sayısına rağmen sandalye verilmediği, bunun “demirbaş sayılmaması” gerekçesiyle reddedildiği ifade edilmiştir.
- Havalandırma kapılarının sabah 07:30’dan gün batımına kadar açık tutulduğu belirtilmiştir.
- Mahpuslara ayda yalnızca 3 kez kapalı spor salonunda, 1 kez de 45 dakikalık açık spor salonunda spor yapma hakkı tanındığı; bunun dışında herhangi bir sosyal etkinlik veya faaliyetin bulunmadığı ifade edilmiştir.

Kitap, Yayın ve Medya Erişimi:

- Mahpusların yanında bulundurabilecekleri kitap sayısının 7 ile sınırlandırıldığı, bunların yalnızca 3'ünün idare kütüphanesinden alınabildiği aktarılmıştır. Hapishanede televizyon üzerinden 52 kanalın izlendiği belirtilmiştir.
- Gazetelerin düzenli verilmediği, uzun süreli resmi tatil ve idari izinli tatillerde gazetelerin hiç verilmediğini
- Yaklaşık 2 yıldır gazetelerin sansürlenmiş şekilde verildiği, yapılan şikâyetler üzerine sansürün kısmen azaltıldığı belirtilmiştir.

Sağlık Hakkı: Hastaneye sevklerin sistematik olarak geciktirildiği, ameliyat olması gereken mahpusların uzun süre ameliyat günü alamadığı aktarılmıştır.

Görüşülen hasta mahpusun kronik kalp rahatsızlığı olduğunu kalbine stent takıldığını daha önce by pass operasyonu geçirdiğini ve kronik prostat hastası olduğunu düzenli bir şekilde hastahane sevklerinin yapılması gerektiğini ancak gecikmeler sebebiyle sağlığının olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir.

İletişim Hakkı:

- Siyasi mahpusların ACEP telefon sistemi aracılığıyla görüntülü görüşme hakkından faydalandırılmadığı tespit edilmiştir.
- Mahpuslara tanınan telefon görüş hakkının yalnızca 10 dakika ile sınırlı olduğu, adli mahpuslara uygulanan ve aile ziyaretinin gerçekleşmediği günlerde ek telefon hakkı verilmesi uygulamasından ise siyasi mahpusların yararlanamadığı ifade edilmiştir.

ELAZIĞ T TİPİ KADIN KAPALI HAPİSHANESİ

- Hapishanenin T tipi mimariyle inşa edildiği, erkek mahpusların yoğunlukta olduğu ve bu yapının kadın mahpusların yaşam koşullarına hiçbir şekilde uygun olmadığı ifade edilmiştir.
- Havalandırmaların üstünün mazgallarla kapatıldığı, bu nedenle açık havadan faydalanmanın mümkün olmadığı aktarılmıştır.
- Mahpusların sorunlarını dile getirmek amacıyla yaptığı görüşme taleplerinin idare tarafından sistematik şekilde reddedildiği belirtilmiştir.
- Koşuş aramalarının çok sık yapıldığı, mahpusların kişisel ihtiyaçları için aldıkları birçok eşyaya izin verilmediği ifade edilmiştir. Örneğin, cımbız gibi temel kişisel bakım araçlarına dahi el konulduğu belirtilmiştir.
- Televizyon kanallarının sınırlı olduğu, özellikle hapishanede erkek mahpusların yoğunluğu gerekçe gösterilerek yalnızca spor kanallarının açıldığı aktarılmıştır.
- Yemeklerin besin değerlerinin düşük olduğu, porsiyon miktarlarının ise yetersiz kaldığı belirtilmiştir.
- Hastane sevklerinde mahpuslara kelepçeli muayene dayatıldığı ifade edilmiştir.

- Ziyaret sürelerinin 45 dakika ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Cuma günleri yapılan açık görüşlerde, Cuma namazı gerekçe gösterilerek ziyaretçi aramalarının uzatıldığı, bu nedenle mahpusların görüş sürelerinin kısaldığı aktarılmıştır.

İletişim Hakkı:

- Siyasi mahpusların ACEP telefon sistemi aracılığıyla görüntülü görüşme hakkından faydalandırılmadığı tespit edilmiştir.
- Mahpuslara tanınan telefon görüş hakkının yalnızca 10 dakika ile sınırlı olduğu, adli mahpuslara uygulanan ve aile ziyaretinin gerçekleşmediği günlerde ek telefon hakkı verilmesi uygulamasından ise siyasi mahpusların yararlanamadığı ifade edilmiştir.

İdare ve Gözlem Kurulları: İdare ve gözlem kurullarının sistematik şekilde keyfi gerekçelerle karar aldığı, bu kararlar aracılığıyla mahpusların infazlarının sürekli uzatıldığı gözlemlenmiştir.

İnfazı uzatılan Besra Erol ve Necmiye Boz'un halen özgürlüğünden yoksun bırakıldığı ifade edilmiştir.

Mahpus Necmiye Boz'un 11/09/2025 tarihli kurul kararında şu değerlendirmeler yer almıştır; “...hükümlüye kurul huzurunda pkk hakkında ne düşünüyorsun diye sorulduğunda pkk kendini fesh etti geçmişte kaldı geçmiş ile alakalı birşey konuşmak istemediğini özellikle vurgulamıştır. Kurul huzurunda ilkelerim doğrultusunda taraflı koğuştakiyim diyerek PKK ile bağının devam ettiğini söylemekten çekinmediği, 08/09/2025 tarihinde Adalet Bakanlığına dilekçe yazarak terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın yanına gitmek istediğini talep ederek örgüt ile bağını koparmadığını açıkça göstermiştir....”

ELAZIĞ 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANE

Aramalar ve Keyfi Uygulamalar: Mahpusların neredeyse her hafta, bazen haftada iki defa oda aramasına maruz kaldığı, aramalar sırasında eşyalarının dağıtıldığı ve infaz koruma memurlarının hoyratça davrandığı aktarılmıştır.

Kitap, Dergi ve Yayın Hakları:

- Mahpusların talep ettiği Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerine erişim sağlanmadığı, dışarıdan dergi alma taleplerinin reddedildiği, yalnızca idarenin listesinde bulunan dergilere izin verildiği belirtilmiştir.
- Kürtçe kitapların verilmediği, bunun için tercüman parası istendiği, kitap sayısının 7 ile sınırlandırıldığı ve 2 ayda bir değişim hakkı bulunduğu ifade edilmiştir.
- Kürtçe mektup gönderme taleplerinin engellendiği aktarılmıştır.

Sosyal ve Spor Hakları: Kursların neredeyse hiç açılmadığı, açılan kurslarda da sayı sınırlaması uygulandığı, gerekçe olarak halk eğitim merkezinde personel eksikliği gösterildiği

belirtilmiştir. Spor ve sohbet haklarının çok kısıtlı olduğu; bayram, resmi tatil ve açık görüş günlerinde bu hakların kullandırılmadığı ifade edilmiştir.

Barınma ve Temel İhtiyaçlar: Sıcak suyun odada kişi başı 50 litre, toplamda 3 kişi için 150 litre ile sınırlandırıldığı belirtilmiştir.

Sağlık Hakkı: Mahpusların özellikle dış hastanesine sevklerinin çok geç yapıldığı aktarılmıştır.

İdare ve Gözlem Kurulları: Birçok mahpusun idari gözlem kurulu kararlarıyla gerekçesiz bir şekilde infazlarının uzatıldığı ifade edilmiştir.

Başvurucu Nevzat Akbulak'ın 4.defadır 6 ay süre ile ertelenmesine karar verilmiştir. Ve önceki bütün kurul kararlarının hukuksuzluğu ile son kurul kurul kararında da benzer değerlendirmeler yapılmıştır. 20/08/2025 tarihli kurul kararında şu ifadeler yer almıştır;

“...görüşmelerde suçu hakkında yöneltilen soruları; ‘Pişman olacak bir suç işlemedim. Aldığım cezayı hakettiğimi düşünüyorum.’ şeklinde cevaplandırmıştır. Şahsın infaz dosyası incelendiğinde iyi halli olduğu bilinmektedir.” “ ...eşik puanın 61,00 olduğu ve hükümlü hakkında hazırlanan gelişim değerlendirme raporları bir bütünlükte incelendiğinde; iyileştirme faaliyetlerine yeterli seviyede katılım ve gelişim gösterdiği tespit edilmiştir.” “hükümlünün yeniden suç işleme ihtimali yüksek görülerek pişmanlık göstermediği tespit edildiğinden dolayı toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı hususunda kanaate varılamamıştır” 4 karşı oya rağmen kendi içinde birçok çelişki ve pişmanlık dayatması olan bir rapor ile mahpusun iyi halli olmadığı gerekçesiyle 4.kez 6 ay infazı uzatılmıştır.

Başvurucu mahpus Serdar Şitilay'ın 6.defa infazı uzatılarak 33 yıldır özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır.

Başvurucu mahpus Mehmet Altay 2.defa infazı uzatılarak özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır.

Kadir Aydemir'in 3.defa infazı uzatılarak özgürlüğünden yoksun bırakılmıştır.

ELAZIĞ 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANE

İşkence ve Kötü Muamele

- 07.07.2025 tarihinde cezaevi yönetimi tarafından rutin hale getirilmiş oda ve üst aramalarında, gardiyanlar tarafından 3 kişilik bir koğuşta tutsaklara hakaret ve fiziksel şiddet uygulanmış, işkence ve kötü muamele yasağı ihlal edilmiştir.
- Başvuruya konu tutsaklardan Omar Cuma Salih'in ifadesine göre, arama sırasında gardiyanlar tarafından sopa ile darp edilmiş, koğuştan alınarak tek başına bir hücreye kapatılmış, herhangi bir revir veya sağlık kuruluşuna sevkı yapılmamıştır.
- Aynı uygulamalar nedeniyle bazı tutsakların açlık grevine başladığı aktarılmıştır.

- İşkence yasağını ihlal eden görevliler ve gerekli önlemleri almayan cezaevi idaresi hakkında avukatlar olarak suç duyurusunda bulunulmuş dosyaya gelen kamera çözüm tutanağından da başvuru mahpusun beyanları doğrulanmıştır. Soruşturma devam etmektedir.
- Cezaevi personeli tarafından tutsaklara yönelik sistematik tacize varan oda ve üst aramaları gerçekleştirildiği, yapılan aramalarda tutsaklara hakaret edilerek tahrik edilmek istendiği ifade edilmiştir.

Sağlık Hakkı ve Sevkler:

- Rutin revir taleplerinin geç yerine getirildiği, başka hapishanelere sevk taleplerinin reddedildiği belirtilmiştir.
- Mahpusların hastane sevklerinin 4–5 ay geciktirildiği, bu gecikmeler nedeniyle sağlık sorunlarının ağırlaştığı aktarılmıştır.

Kantin : Daha önce saat ve diğer eşyaların tamirini yapan dış kantinden artık sadece sebze ve meyve alınabildiği, basit tamir gerektiren eşyaların dahi yeniden alınmak zorunda kaldığı belirtilmiştir.

İdare ile İletişim: Mahpusların idareyle görüşme taleplerinin kabul edilmediği, oda değişikliği ve diğer taleplerin yalnızca başgardiyana iletilendiği, fakat taleplerin karşılanmadığı ifade edilmiştir. Eylül ayından itibaren rastgele idare tarafından gerçekleştirilen oda değişimleri ise mahpusların talebi dışında ve uyumsuzluğa sebep olmaktadır.

İletişim ve Yayın Hakları: TV kanalları, kitap ve dergiler konusunda ciddi kısıtlamalar yaşandığı, dış dünya ile iletişimin sistematik şekilde engellendiği aktarılmıştır.

Sosyal Haklar ve Etkinlikler: Sosyal etkinlikler ve spor aktivitelerinin son derece sınırlı olduğu; pandemi sonrası kısıtlamaların devam ettiği, sadece haftada bir sohbet ve spor faaliyetlerine izin verildiği ve bu aktivitelerin sadece belli odalarda yapılabildiği ifade edilmiştir.

İdare ve Gözlem Kurulları: İdare ve gözlem kurullarının sistematik şekilde keyfi gerekçelerle karar aldığı, bu kararlar aracılığıyla mahpusların infazlarının sürekli uzatıldığı gözlemlenmiştir.

Başvuru Mahpus M.Salih Erden'in üçüncü kez infazı uzatılmaktadır. Adalet Bakanlığı'nın iyi halin belirlenmesine esas belirlediği alt eşik puanın (40) üzerinde bir gelişim puanı ile (44,06) iyi halli olduğu belirtilen Erden hakkında, 11.07.2025 tarihinde toplanan İdare ve Gözlem Kurulu; Erden'in açlık grevlerine katıldığı, geçmişte disiplin cezalarının olduğu ve işlediği suçtan dolayı pişmanlık duymadığı kanaatini belirterek "iyi halli olmadığı" kararını kurmuş ve koşullu salıverilmesinin uygun olmadığına karar vermiştir. Söz konusu keyfi ve hukuksuz karara karşı 24/07/2025 tarihinde Elazığ 1. İnfaz Hakimliği'ne şikayet yoluyla itirazda bulunmuştur.

Mahkeme 2025/4667 karar numaralı ve 19/08/2025 tarihli kararında:

“İnfaz Hakimliği Kararında Özetle: Kararda, hükümlünün disiplin cezalarını infaz etmiş olması ve bu cezaların yasal sürelerinin geçmiş olmasına rağmen, bu durum koşullu salıverme değerlendirmesinde göz önüne alınmamış; tarafsız koşutta kalmaması ve örgütten ayrılması hususundaki belirsizlikler gerekçe olarak gösterilmiştir. Oysa hükümlünün servis, yönetim ve psiko-sosyal değerlendirme raporları kurumdaki tüm kurallara uyduğunu ve olumsuz durum bulunmadığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede karar ile mevcut değerlendirme raporları arasında çelişkiler bulunduğu için, kurulun kararı denetime elverişli görmeyerek itirazın kabulüne karar vermiştir. Ancak söz konusu mahkeme kararının kesinleştiği 10.09.2025 tarihinde bir kez daha toplanan İdare ve Gözlem Kurulu mahpusun infazını 6 ay uzatarak 10.03.2026 tarihine kadar ertelemiştir. Söz konusu kararda mahkemenin tüm iptal gerekçeleri bir kez daha infaz uzatma kararına gerekçe yapılmıştır.

Kurulun son kararı incelendiğinde, mahpusa yönelik sorgulamanın hâlâ ideolojik ve politik nitelikte olduğu görülmektedir. Mülakat sırasında, iyi hallilikle doğrudan ilgisi olmayan, mahpusun siyasi kimliği ve geçmişini hedef alan sorular yöneltilmiştir; örneğin taraflı koşutta kalma durumu, disiplin cezalarının gerekçeleri, örgütle ilişkisi ve PKK eylemlerine bakışı gibi konular sorgulanmıştır. Bu durum, koşullu salıverme sürecinde mahpusun siyasi veya ideolojik değerlendirmeye tabi tutulduğunu göstermektedir.

ELAZIĞ R TİPİ HAPİSHANESİ

Hastaların Bakımı ve Hijyen: Hapishanede kalan mahpusların çoğu ağır hasta olduğundan banyo ve kişisel temizliklerini tek başlarına yapamadıkları, hasta bakıcıların ise ayda yalnızca bir defa banyo yaptırdığı belirtilmiştir. Bu süreçte hasta bakıcıların yeterli destek sağlamadığı, hijyen ürünlerinin ise eksik verildiği ifade edilmiştir.

Beslenme Hakkı: Hasta mahpusların diyet listelerine uygun yemek almaları gerekirken, diğer mahpuslarla aynı yemeklerin kendilerine verildiği aktarılmıştır. Kantindeki ürünlerin fiyatlarının yüksek ve çeşitlilik açısından yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Sağlık Hakkı ve Tedavi: - Mahpusların hastaneye sevklerinin yapıldığı ancak sonuçların kendilerine bildirilmediği ifade edilmiştir.

- İnfaz koruma memurları ve yönetim tarafından mahpuslara karşı kötü tavır sergilendiği, reçete edilen ilaçlar yerine farklı ilaçların verildiği aktarılmıştır.

Engelli Mahpuslar: Tekerlekli sandalye kullanması gereken bir mahpusa, rapor bulunmasına rağmen gerekli imkânın sağlanmadığı belirtilmiştir.

Temel İhtiyaçlar ve Elektrik Ücreti: Normalde mahpuslardan alınmaması gereken elektrik ücretinin hapishane tarafından tahsil edildiği aktarılmıştır.

Kötü Muamele ve İşkence İddiaları: Hasta mahpuslara işkence ve kötü muamele uygulandığı, özellikle adli mahpusların bu uygulamalara maruz kaldığı ifade edilmiştir.(görüşülen mahpusun bir başkası hakkındaki aktarımı)

İletişim ve Yayın Hakları: Hapishanede TV bulunduğu, ancak radyonun mahpuslara verilmediği belirtilmiştir.

DUMLU 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANE (ERZURUM)

Tecrit :

- Kurumun yeni tip hapishane diye nitelendirilen ağır tecrit koşullarının mimari ile desteklendiği belirtilmiş , mahpusların güneş ışığından ve doğal havalandırmadan mahrum bırakıldığı aktarılmıştır.
- Havalandırma süresinin 1,5 saatle sınırlandırıldığı ve bu süre zarfında hiçbir sosyal etkinliğe (top, satranç vb.) izin verilmediği belirtilmiştir.
- 13–14 Temmuz tarihlerinde saat ve tespih bulundurdıkları gerekçesiyle mahpusların 2 gün boyunca havalandırmaya çıkarılmadığı, yapılan suç duyurusu sonrası idarenin söz konusu ibarelerin “sehven yazıldığı”nı bildirdiği ve 15 Ağustos’ta SYOK kararı verildiği ifade edilmiştir.
- Mahpusların koğuş kapısından çıkar çıkmaz, havalandırmaya çıktıklarında dahi ayakkabılarının zorla çıkartılarak silkelendiği ve tacize varan aramalara maruz bırakıldıkları aktarılmıştır. Bu nedenle mahpusların 27.08.2025 tarihinden itibaren, görüşme tarihi olan 04.09.2025 itibarıyla 8 gündür havalandırmaya çıkmadıkları belirtilmiştir.
- Mahpusların koğuş kapısından çıkar çıkmaz sürekli video kaydına alındıkları, avukat görüşüne götürülürken dahi kamera kaydı yapıldığı ifade edilmiştir.
- Havalandırma sırasında sosyal etkinliklere izin verilmediği, ayrıca sık sık üst araması yapıldığı; mahpusların buna itiraz etmeleri üzerine zorla odalarına götürüldükleri aktarılmıştır.
- Koridorların yaklaşık 3–4 aydır temizlenmediği, bu nedenle koğuşlara sürekli toz ve pisliğin dolduğu, hijyenik koşulların sağlanmadığı ve yemeklerin üstü açık şekilde kirli koridordan geçirildiği ifade edilmiştir.
- Başgardıyan ve bazı infaz koruma memurlarının düzenli olarak psikolojik baskı ve fiziksel şiddet uyguladıkları ifade edilmiştir.

Psikolojik Baskı ve Provokatif Yaklaşım : Hapishane yönetimi ve personelinin provokatif tutum sergilediği, mahpusları tahrik etmeye yönelik söylemlerde bulunduğu belirtilmiştir.

- 20–30 kişilik “robocop” kıyafetli yetkili ekip tarafından bahçede mahpuslara “biz geldiğimizde oturmayacaksınız, gülmeyeceksiniz, sigara içmeyeceksiniz” şeklinde baskı yapıldığı aktarılmıştır.
- Mahpuslar bahçeye çıktığında bir araya gelebilmekte ancak top oynama, saz çalma, yiyecek ve içecek bulundurma gibi faaliyetler yasaklanmaktadır.
- Bu yasaklamaların hapishanenin idare ve gözlem kurulu kararı ile alındığı ve yapılan görüşmelerin çoğunlukla şekli kaldığı ifade edilmiştir.
- Olay sonrası mahpusların atölye, faaliyet ve bahçeye çıkmamaya yönelik eylemsellik geliştirdikleri aktarılmıştır.
- **Başvurucu mahpuslardan birinin kurumlarımıza ilettiği mektubunda bu husuları şöyle ifade etmiştir “ Yaşadığımız sorunları sıralayacak olursam: 1- Odadan her çıktığımızda ayakkabılarımız çıkartmamız isteniyor 2- Bahçede top voleybol ve satranç oynamamız yasaklanmış 3- Bize ait olan havalandırmada birşey içmemiz yasaklanmış. Çay vb birşey içtiğimiz vakit ‘ince arama dayatmasıyla’ karşılaşılıyor ve zorla odaya geri koyuluyoruz. 4- koridorlar yıkanmıyor vb durumlardan dolayı karşı koyduğumuzda ise tehdit ediliyor ve soruşturmalar açılmaktadır. 27/08 den beri havalandırmaya çıkılmıyor. mektubun yazılması 1 eylül**

Fiziksel Müdahale ve İşkence

- Bahçede ikinci arama sırasında üç mahpusun elleri ve kolları zor kullanılarak arkalarına çevrilmiş ve zorla bahçeden çıkarılmıştır. İşkenceye maruz kalan üç mahpus hakkında disiplin soruşturması açıldığı belirtilmiştir.
- Bahçeye çıkan ekibin özel olarak oluşturulduğu ve sınırsız yetkiyle hareket ettiği aktarılmıştır.

Sağlık ve Sevk Hakkı: Revire çıkarılmalarda sorun yaşanmadığı, ancak hastane sevklerinde gecikmelerin olduğu belirtilmiştir. Diş revirinin yetersiz olduğu, mahpusların 3 ay sıra beklediği aktarılmıştır.

İnfaz ve Disiplin Uygulamalar

- Mahpus Ahmet Akkurt’un 32 yıldır tutulduğu, üç hücre cezası nedeniyle infazının yakıldığı; son hücre cezasıyla ilgili Adalet Bakanlığı’na yapılan başvurunun olumlu olmasına rağmen cezanın kaldırılmadığı aktarılmıştır.
- Politik mahpuslarla ile birarada olmak isteyen ve taraf talebini ileten mahpusların taleplerinin 3-4 ay boyunca karşılanmadığını, başka hapishaneden getirilen mahpusların uzak bloklara yerleştirildiği aktarılmıştır.

Sosyal Haklar ve Etkinlikler: Mahpuslar sosyal faaliyetlerden faydalanamamaktadır. Spor haftada yalnızca 1 saat yapılmakta; atölyeler mevcut olsa da, mahpuslar 1,5 saat boyunca boş bir odaya çıkarılmakta, boya ve resim malzemeleri yasaklanmaktadır.

İletişim Haberleşme : - Televizyon kanalları artırılmış olsa da, idarenin belirlediği kanallar dışında mahpusların talep ettiği kanallara erişimi yoktur.

- Mahpusların birbirlerine gönderdikleri iç mektupların verilmesi bazen 1 ay, 40 veya 50 gün sürebilmektedir.

Beslenme: Yemeklerin hijyenik olmadığı, doyurucu ve çeşitli olmadığı, hafta sonu yemeklerinin ise daha kötü olduğu belirtilmiştir. Kantin ürünlerinin pahalı olması nedeniyle mahpusların ihtiyacı karşılayamadığı ifade edilmiştir.

DUMLU 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANE

Tecrit : Mahpuslar modüller halinde tutulmakta olup, modüller arasında iletişim sağlanmadığını, taraf iradesi belirten mahpusların 2 ay boyunca tekli hücrede tutulduğunu ,Yatak, çarşaf ve yastık değişim talepleri ödenek yetersizliği gerekçesiyle reddedildiği aktarılmıştır.

Mahpusların sohbete normalde 9 kişi ile çıkarılması gerekirken keyfi şekilde 6 kişi ile sınırlandırıldıkları aktarılmıştır.

Haftada 2 gün yapılması gereken atölye faaliyetlerine ise yalnızca haftada 1 gün çıkarıldıkları belirtilmiştir.

Sağlık Hizmetlerine Erişim :

- Mahpusların hastaneye sevklerinde gecikmeler yaşandığı belirtilmiştir.
- Muayene sırasında kelepçeli olup olmama kararı doktorlara bırakılmakta, uygulamada keyfi farklılıklar görülmektedir.
- Her modülün belirli bir revir günü olduğu, acil durumlar dışında revir taleplerinin kısıtlı karşılandığı aktarılmıştır.
Bazı ilaçların tedarik edilemediği ve sebebinin açıklanmadığı ifade edilmiştir.
- Mahpusların revire çıkarıldıklarında kelepçeli muayeneye zorlandıkları aktarılmıştır. Bu uygulamanın jandarma tarafından değil, doğrudan revirde görevli doktor tarafından dayatıldığı ifade edilmiştir.
- Mahpusların bu uygulamaya karşı Türk Tabipleri Birliği, CİSST ve ilgili kurumlara yazılı başvurularda bulunduğu, ayrıca suç duyurusunda bulundukları; ancak herhangi bir değişiklik sağlanmadığı belirtilmiştir.

Beslenme Koşulları : Kantindeki ürünlerin çeşitliliği az, fiyatları ise yüksek olarak aktarılmıştır. Özel beslenme ihtiyacı olan mahpusların ihtiyaçlarının karşılanmadığı aktarılmıştır. Örneğin glutensiz beslenme imkanı verilmemektedir. Yemeklerin temiz ve yeterli besin değerini taşımadığı, akşam yemeklerinin genellikle verilmediği ifade edilmiştir.

Oda Aramaları ve Güvenlik Uygulamaları : Pencerelerdeki tellerin sökülmesi sonucu hücre cezalarının verildiği ve kamu malına zarar vermekten dava açıldığı aktarılmıştır.

İdari İşlemler ve Diyalog: İdare ile sorunların görüşülmesinde diyalog zemini bulunduğu, ancak sorunların çözümünde ertelemeci ve geçiştirici yaklaşımların benimsendiği ifade edilmiştir.

Basın ve Yayınlara Erişim, Haberleşme :

- Mahpuslara Yeni Yaşam ve benzeri gazeteler verilmemektedir. Bu konuda yapılan başvurulara herhangi bir cevap verilmediği belirtilmiştir. Kürtçe kitapların da mahpuslara ulaştırılmadığı aktarılmıştır.
- Kürtçe kitapların komisyonda Kürtçe bilen personel bulunmaması gerekçesiyle verilmediği belirtilmiştir.
- Yasaklı olmayan kitaplar da hapishane yönetimi tarafından keyfi şekilde verilmemektedir.
- İadeli taahhütlü mektup gönderimi yapılmadığında, mektuplar aileye ulaşmamaktadır; bu durum ekonomik olarak mahpusları zorlamaktadır.

Oda Değişim Talepleri : Mahpusların oda değişikliği yönündeki başvurularının çoğunlukla görmezden gelindiği veya reddedildiği ifade edilmiştir.

Fiziksel Koşullar: 3 katlı modül sisteminde çatlaklar oluşmuş, banyo ve temizlik sırasında tavandan su damlamaktadır; bu durum hapishanenin depreme dayanıklı olmadığını göstermektedir.

ERZURUM H TİPİ HAPİSHANESİ

Sosyal Haklar ve Etkinlikler: Mahpuslar spor ve etkinlik haklarından yararlanamamaktadır; bazı odalara ayrıcalık tanınmaktadır.

Beslenme: Yemeklerin besin değeri düşük, porsiyonlar yetersizdir.

İdari ve Hukuki İletişim: İdare veya savcılığa yazılan dilekçeler işleme alınmamaktadır. Mahpusların hapishane koşullarını anlattığı mektuplar kurumlara ulaştırılmamaktadır.

Dil ve Bilgilendirme: Türkçe bilmeyen veya yabancı uyruklu mahpuslar işlemlerini tek başına yapamamaktadır; hakları hakkında bilgilendirilmemektedir.

Sağlık Hakkı ve Kötü Muamele: Ağır hasta ve yaşlı mahpus ameliyat sonrası yoğun bakımda 5 gün boyunca kelepçeli tutulmuştur.

İdare ve gözlem kurulu: Tahliyesi engellenen mahpuslara gözlem kurulunda hukuka uygun olmayan sorular sorulmakta, sorular kabul edilmediğinde tahliyeleri engellenmektedir.

ÖNERİLER VE TESPİTLER

Raporda tespit edilen uygulamalar, ulusal mevzuat ve uluslararası insan hakları standartları çerçevesinde endişe verici ihlalleri göstermektedir. Bu bağlamda aşağıdaki hususların hayata geçirilmesi gerekmektedir:

1- İşkence ve Kötü Muamele Yasağı:

Mahpuslara yönelik her türlü işkence, zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele derhal sonlandırılmalıdır. (Anayasa m.17; İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Ceza'nın Önlenmesi Sözleşmesi)

Bu tür ihlallerin soruşturulması için bağımsız, etkin ve tarafsız mekanizmalar işletilmeli; sorumlular hakkında gerekli idari ve adli işlemler başlatılmalıdır.

2- İdare ve Gözlem Kurulu Kararlarının Hukuksuzluğu : Türkiye’de uygulanan İdare ve Gözlem Kurulları, mevzuatta yalnızca koşullu salıverme ve denetimli serbestlik süreçlerinde “iyi hal” değerlendirmesi yapmakla yetkilendirilmiş olmasına rağmen, fiiliyatta mahpusların özgürlük haklarını keyfi biçimde sınırlayan, yargı yetkisini aşan ve ideolojik değerlendirmelere dayalı bir paralel mekanizma işlevi görmektedir. Kurullar, özellikle siyasi mahpuslara yönelik politik ve ideolojik sorular yönelterek kimliklerini inkâr etmeye ve pişmanlık beyanında bulunmaya zorlamakta; mahpusların tahliye haklarını hukuka aykırı şekilde gasp etmektedir. Disiplin cezalarının infaz edilmiş olmasına rağmen tekrar gündeme getirilmesi, hak temelli eylemlerin “örgütle bağ” olarak yorumlanması ve taraflı/ tarafsız koğuş ayırımının keyfi bir kriter gibi uygulanması, sistematik ve yapısal ihlallerin göstergesidir. Kurulların istihbarat raporlarını delil olarak kullanması ise, mahpusların özgürlüğünü denetlenemez ve keyfi mekanizmalara bağlamakta, infaz hukukunun temel ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Bu bağlamda, koşullu salıverme ve iyi hal değerlendirmelerinin yalnızca somut, ölçülebilir ve cezaevi içi davranış kriterleri üzerinden yapılmasını güvence altına alacak yasal düzenlemelerin geliştirilmesi, disiplin cezalarının keyfi olarak tekrar gündeme alınmasının önlenmesi, hak temelli eylemler nedeniyle mahpusların cezalandırılmasına son verilmesi, politik ve ideolojik sorgulamanın durdurulması, istihbarat raporlarının mahpus değerlendirmelerinde delil olarak kullanılmasının engellenmesi ve İdare ve Gözlem Kurullarının yetki aşımı ile keyfi uygulamalarına karşı bağımsız bir denetim mekanizmasının tesis edilmesi gerekmektedir.

3- Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı ve Hasta Mahpuslar:

Mahpusların sağlık hakkı güvence altına alınmalı (Anayasa m.56; BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi m.10), özellikle ağır hasta ve yaşlı mahpusların tıbbi ihtiyaçları öncelikli olarak karşılanmalıdır.

Hastane sevkleri geciktirilmemeli, infaz süreçleri sağlık durumu gözetilerek yürütülmeli ve gerekli durumlarda infaz ertelenmelidir.

Tıbbi raporu bulunan mahpuslar, yalnızca klinik değerlendirmeler doğrultusunda derhal serbest bırakılmalı veya infazları ertelenmelidir.

4- Tecrit Hapishaneleri :

Hapishanelerdeki barınma koşulları insan onuruna uygun şekilde düzenlenmeli, tekli ve modül hücrelerde gün ışığı, havalandırma ve temizlik koşulları iyileştirilmelidir (Anayasa m.17; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.3, m.8).

Sosyal izolasyon ve uzun süreli yalnızlık önlenmeli, mahpusların temel yaşam standartlarına erişimi sağlanmalıdır.

5- Haberleşme ve İfade Özgürlüğü:

Mahpusların aileleri ve avukatları ile iletişim hakları güvence altına alınmalı, mektupların geciktirilmesi veya sansürlenmesi önlenmelidir (Anayasa m.22, m.26; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.10).

Mahpusların Kürtçe veya diğer yerel dillerde yazdığı mektuplar ve belgeler gecikmeden işleme alınmalı ve iletişim hakları ekonomik veya idari gerekçelerle kısıtlanmamalıdır.

6- Sosyal ve Kültürel Faaliyetler:

Mahpusların spor, kültürel ve sosyal etkinliklerden yararlanması sağlanmalıdır.

Sosyal izolasyon veya tecrit uygulamaları yalnızca hukuka uygun, orantılı ve geçerli gerekçelerle sınırlı tutulabilir.

7- Disiplin ve İdari Uygulamalar:

Disiplin soruşturmaları hukuka uygun, orantılı ve hakkaniyetli şekilde yürütülmeli; keyfi infaz uzatmaları veya tahliye engellemeleri önlenmelidir.

İdare ve gözlem kurullarının uygulamaları ulusal mevzuat çerçevesinde denetlenmelidir (Ceza ve İnfaz Kanunu; İnfaz Yönetmeliği).

8- Engelli ve Yabancı Uyruklu Mahpuslar:

Engelli ve yabancı uyruklu mahpuslar, ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde özel bakım ve destek hizmetlerine erişebilmelidir (BM Engelli Hakları Sözleşmesi; İşkenceye Karşı Önlemler Komitesi).

Hapishanelerde insan haklarının güvence altına alınması için derhal bağımsız ve tarafsız denetim mekanizmaları kurulmalıdır. Ulusal ve uluslararası insan hakları kuruluşlarının düzenli ziyaret ve raporlama hakları etkin biçimde güvence altına alınmalı, ceza infaz kurumlarının işleyişi şeffaf ve denetlenebilir hale getirilmelidir. İdare ve Gözlem Kurulları gibi kurumların yetki aşımı ve keyfi uygulamalarına son verilmeli; işkence ve kötü muamele iddiaları bağımsız bir şekilde soruşturulmalı, cezaevlerinde hak ihlallerini önlemeye yönelik kapsamlı idari ve yasal prosedürler derhal hayata geçirilmelidir. Bu önlemler, yalnızca bireysel hakların korunması açısından değil, Türkiye’de hukuk devleti ve yargı güvenliğinin korunması açısından da elzemdir.

Diyarbakır Barosu
Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi
Diyarbakır Tutuklu Ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği